

הרבי מקבל בקורת רוח מרובה את הספר
 DESPITE ALL ODDS - 'כנגד כל הסיכויים',
 מידי הרב ווגל ומר פיטר קלמס

באנגליה, לצד השליח הראשי הרב נחמן סודק ע"ה; במהלך שנות שליחותו היה הרב ווגל שותף בפרשיות מרכזיות בעולמה של ליובאוויטש, כמו העיסוק בפדיית עשרות ספרים שנמכרו בזמן פרשת הספרים בתשמ"ה, במאמץ רב; פעולה ליישום 'שבע מצוות בני נח' בהיקפים רחבים; הוצאה לאור של הספר המהודר DESPITE ALL ODDS - 'כנגד כל הסיכויים', שסקר לראשונה סקירה נרחבת את סיפורם של ליובאוויטש ויצא לאור על ידי הוצאת הספרים הבין-לאומית החשובה 'סיימון אנד שוסטר'; הוצאת ילדי איראן מהמדינה המסוכנת בשנת תשל"ט; העלאת ילדי צ'רנוביל לארץ הקודש בשנת תש"נ; בניין קריית חב"ד בעיה"ק צפת ומוסדות חב"ד בעיר אשקלון.

הרב ווגל אף החזיק בקשר קרוב עם אישים יהודים נודעים, כמו הרב לורד יונתן זקס ע"ה (שעליו יסופר בכתבה שלפנינו. בארכיונו של הרב ווגל מצויה תכתובת ענפה עם הרב זקס המעידה על הקשר הפנימי ששרר ביניהם) ומר אלי ויזל, שהיה עימו בידידות קרובה שהגיעה לידי כך שכאשר התעורר צורך שמר ויזל יעיד ב'משפט הספרים' על כך

את שני הפרקים הקודמים של זיכרונותיו הנפלאים של הרב פייביש ווגל שליט"א, מראשוני השלוחים של הרבי בעולם ומעמודי התווך של בניין חב"ד באנגליה, בוודאי הבחין באופן המיוחד שבו הוא תופס כל מילה של הרבי. הרבי מורה לו לומר 'לחיים' על ה'צמצום באנגליה' - והוא אינו יודע מנוח עד שהוא מתבונן מהו המסר שהרבי רוצה להעביר לו; הוא מקבל מענה על הליכה בגאון יעקב - וזה הופך להיות האופי שלו. גם בכתבה שלפנינו אנו נוכחים בכך, כאשר מכל אמירה של הרבי מפיך הרב ווגל תובנה עמוקה. הרב ווגל הוא אישיות נדירה המשלבת רוחב דעת, מרץ והתמסרות, 'פנימיות' חסידית וכישורים יוצאי דופן. לצד תפקידו כמנהל ארגון 'ידידי ליובאוויטש' בלונדון, שבמסגרתו גייס את הסכומים האדירים הדרושים לשם קיום פעילות ליובאוויטש באנגליה, ניהל קשר קרוב עם פילנתרופים ותומכים וקירב אותם ליהדות, ייצג את ליובאוויטש כלפי חוץ והיה שותף לתנופת השליחות האדירה

מי שקרא

"הרבי דפק בשתי ידיו על ידיות כיסאו הק', כאומר: זה לא בגללי, אלא בגלל הכיסא שעליו אני יושב" - המשך סיפורו המרתק של השליח הרב פייביש ווגל

”

די כבר להיות נחבא אל הכלים”

”תשאל את פייביש, יש לו ראש ישר”

כך ענה הרבי לאחד ממנהלי המאבק החב"די ב'משפט הספרים' הידוע. הרב פייביש ווגל, שיחד עם השליח הרב נחמן סודק ע"ה, הביא לתנופת השליחות האדירה באנגליה, ניהל קשר קרוב עם פילנתרופים ותומכים וקירב אותם ליהדות ולרבי. סיפורו המיוחד של מר וינגרטן שבא להודות לרבי על הברכה הפלאית,

השליח שהרבי המליץ להביא כ'נואם אורח', וקירובו של הרב יונתן זקס ע"ה בהיותו סטודנט. המשך סיפורו המרתק של אחד מראשוני השלוחים של הרבי בעולם שנטל חלק מרכזי בביסוס מפעל השליחות של הרבי. חלק שלישי

שלום מגידמן

JEM | 269289

הרב ווגל מקבל מהרבי 'לעקח' בהושענא רבה למטה: הרב ווגל כיום

הרבי החלטתי שאני חייב לעשות משהו, ובעזרת כמה חברים בעלי זרוע הצלחתי לפלס מקום עם בני לשולחן שממש מול מקומו של הרבי בהתוועדות. באותה פעם נהניתי מ'פארברענגען' נפלא. זה היה פשוט יוצא דופן, יכולתי לראות את הרבי ולשמוע היטב את דבריו הק', זה היה תענוג.

"למחרת, כאשר שוב עברתי בחלוקת הדולרים הביט בי הרבי במבט רך ואמר: 'תודה שלא היית נחבא אל הכלים'..."

"לעיתים, כאשר חסיד יוצא לשליחות, עולה בראשו רעיון 'מטופש' לנהוג בצניעות. אבל האמת היא ששליח צריך להיות מוחצן, הוא מוכרח להכריח את עצמו להיות מוחצן, והנטייה שלא לשים את עצמך בחזית, שנובעת מחרדה, גורמת לשלוחים להחמיץ הזדמנויות כה רבות לעשות את מה שהם צריכים.

"הרבי אומר לי - ולכל השלוחים - 'ההצלחה העיקרית היא לא להיות נחבא אל הכלים'. ואכן, רגעי ההצלחה הגדולים ביותר שחוויתי בכל שנות שליחותי היו רק כאשר הייתי נועז במיוחד. לפעמים זרקתי את הזהירות לכל הרוחות והלכתי בתעוזה באופן של 'לכתחילה אריבער', דווקא אז חוויתי את ההצלחות הגדולות ביותר.

"האמת היא שעד לאותם דברים שזכיתי לשמוע מהרבי, לא ראיתי את עצמי כמישהו ש'נחבא אל הכלים'. הרגשתי די אסרטיבי, אבל הרבי חש שזה לא מספיק, רצה שאלך רחוק יותר.

"מאז, בכל פעם שאני קצת מאופק, הדחיפה שהרבי נתן לי באותן מילים מטלטלת אותי ומניעה אותי להיות פעיל ונמרץ יותר.

"ומשהו מדהים נוסף שראיתי - שכאשר הרבי מניע את ראשו הק' בעת ההתוועדות הרבי לא מביט רק על האנשים הנוכחים במקום, הרבי מחפש את האנשים שלא נמצאים שם..."

סיפור של מר וינגרטן

אחת המשפחות הראשונות מלונדון שהתקרבו אל הרבי והפכו להיות גורם מרכזי בהתפתחות בניין ליובאוויטש בעיר, הייתה משפחת וינגרטן. בני המשפחה זכו גם לקשר קרוב לרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא נ"ע, והכול מכירים את סיפוריה של בת המשפחה - מרת לואיז הגר שתחי' - על מפגשיה עם הרבנית.

"גברת וינגרטן", מסביר הרב ווגל את הרקע, "הייתה אחות רעייתו של הרב ד"ר קאפל רוזן ע"ה, שהיה אישיות מרכזית מאוד ביהדות אנגליה. הרב רוזן היה יוצא ישיבת מיר שבליטא, נואם גדול ורהוט מאוד. בשלב מסוים הוא חלה ונסע לראות את הרבי. כשחזר, אמר שהרבי הוא גדול הדור, ויעץ לגיסו - מר וינגרטן - שחלה והטיפול היחיד שהציעו לו הרופאים היה לעבור ניתוח חדשני ושנוי במחלוקת, לנסוע אל הרבי.

"באותם ימים הם כבר תמכו בליובאוויטש במידה רבה, והייתי בדידות קרובה איתם. הם החליטו לנסוע אל הרבי, וכך עשו. בעקבות הביקור הזה מר וינגרטן החלים בהחלמה ניסית, ללא כל התערבות כירורגית.

"גברת וינגרטן כתבה לי לאחר הביקור הזה מכתב - שעודנו שמור אצלי - ובו היא מתארת שהמפגש עם הרבי היה חוויה מדהימה ומרוממת, והם חשו 'מעל הירח'.

הרב ווגל ברכב הקטן ששימש אותו בשנות השליחות הראשונות באנגליה ועמו נסע מדי ערב לגייס כספים בבתי נדיבים

וללמוד קצת חומש-רש"י, אבל חשתי שזה לא מתאים ולכן הייתי שם בחוסר מעש - לא ראיתי, לא שמעתי, וסבלתי מדוחק עז.

"ההתוועדות הסתיימה, הרבי חילק לכולם יין מ'כוס של ברכה', עברתי עם בני, הרבי מזג ואז פנה לעברי. הרבי החזיק בידו הק' האחת את הגביע ובידו השנייה החווה בתנועת תמיהה ואמר בקול רם מאוד: 'וואו ביסטו געווען? איך האב דיר געזוכט!' [היכן הייתי? חיפשתי אותך]. הרבי חזר על השאלה מספר פעמים, הייתי מבלבל לחלוטין ואז הרבי אמר: 'גענוג צו זיין נחבא אל הכלים' [די להיות 'נחבא אל הכלים']. הייתי בהלם מוחלט.

"למחרת חילק הרבי דולרים, וכשעברתי לפני הרבי הביט הרבי בעיניי במבט חמור ואמר: 'עיקר הצלחה איז נישט צו זיין נחבא אל הכלים' [ההצלחה העיקרית היא לא להיות 'נחבא אל הכלים'].

"ובכן, הגיעה השבת הבאה, ולאור דבריו של

ספרייתו של הרבי לא ניתנת לירושה וחלוקה לבני משפחה, טלפן הרב אברהם שם-טוב - שבעצמו קיים קשר עמוק עם ויזל - אל הרב ווגל וביקש ממנו כי יפנה לוויזל בנושא. כאשר התקשר הרב ווגל לוויזל והחל להסביר לו כי מדובר בפרשה הנוגעת לבעל שם טוב, למשה רבינו, לכל 'סדר השתלשלות', עצר אותו מר ויזל ואמר: 'פייביש, עס איז פשוט אַ גנבה' [פייביש, זו פשוט גנבה] ונענה בשמחה לבקשה לבוא ולהעיד, עדות שהייתה חשובה להצלחת המשפט.

על רוחב דעתו של הרב ווגל ניתן ללמוד מהעובדה הבאה: בתקופת משפט הספרים התבטא הרבי באוזני הרב שם-טוב שי: 'פרעג באַ פייבישן, ער האָט אַ גלייכע קאַפּ' [תשאל את פייביש, יש לו ראש ישן]. כך היה גם כאשר התעסק בפדיון הספרים של ספריית הרבי, והרב חדקוב התלבט אם לשלם לאספן שממנו נפדתה הגדה יקרה את הסכום שדרש. הוא שאל על כך את הרבי, והרבי הורה לו: 'פרעג באַ פייבישן'. הרב חדקוב טלפן אליו ואמר: 'ניצב לפניי פנקס צ'קים, אם תאמר לי לחתום - כך אעשה'..."

לא להיות 'נחבא אל הכלים'

את הפרק שלפנינו נפתח במאורע נפלא שחווה הרב ווגל:

"בשנת תשמ"ו נסעתי אל הרבי לזמן שמחתנו עם בני, יעקב קאפל שי', שהיה ילד. ביקור כזה תמיד היה כרוך מצדי בלחץ, שכן הדבר החשוב ביותר עבורי היה שיהיה לי מקום טוב בהתוועדות של הרבי, שכן ביום-טוב אם אינך נמצא במרחק שמיעה - לא תוכל לשמוע את דברי הרבי.

"למורת רוחי, לא הגעתי להתוועדות של שמחת תורה מוקדם די הצורך, בית המדרש של 770 כבר היה צפוף, אבל במרחק של חמישה או שישה שולחנות משמאל לרבי, מאחורי עמוד, מצאתי מקום. למרבה אכזבתי, לא הצלחתי לשמוע את הרבי כלל, עד כדי כך שעלה בדעתי לפתוח חומש

סר אייזיק וולפסון לצד הרב ווגל בחנוכה בית ליובאוויטש החדש בלונדון. משמאל: החסיד ר' בנימין שם-טוב ע"ה

סכום משמעותי מאוד, אך הוא אמר שאולי מוטב להשקיע את הכסף בנאמנות, הכסף יניב רווחים נוספים, ומתוכם ייתן צדקה ברציפות. "אמרתי לו: 'יש מישהו אחד לשאול אותו: שאל את הרבי'. הרבי ענה לו שדעתו היא שעליו להפריש כעת את כל המעשר'. זו הייתה הוראה חשובה שנהגו על פיה בקשר עם אנשים נוספים שתורמו צדקה. "ההסבר להוראה זו, כנראה, הוא על דרך ההוראה המפורסמת של הרבי הקודם: דולר אפשר להשיב, אבל חינוך של ילד יהודי לעולם אי אפשר להשיב. כלומר, אם ברגע זה אפשר להשקיע כסף בכך שילד נוסף יקבל חינוך יהודי, לא צריך לערוך חשבונות שבעתיד יהיה אפשר לעשות יותר".

'רצוי פויזנר'

בפרק הקודם סופר על ה'דינרים' שהתקיימו בלונדון על ידי 'ידידי ליובאוויטש' בניהולו של הרב ווגל ועל מעורבותו של הרבי בהם. הרב ווגל מספר על אירוע נוסף כזה:

"בחודש אדר תשכ"ח קיימנו אירוע מכובד של חנוכת 'בית ליובאוויטש' החדש בלונדון, בהשתתפות גדולי תומכינו. את המרכז חנך התומך הגדול ביותר שלנו באותה תקופה - סר אייזיק וולפסון, פילנתרופ יהודי מפורסם מאוד.

"לאירוע הגיעו מאות אנשים, ולקראתו כתבנו לרבי כי חשבנו את מי כדאי להביא כמרצה אורח, ועלו ברעיונו מספר שמות - שאותם פירטנו.

"נוסף לאותו אירוע לתומכים, קיימנו אירוע לסטודנטים ורצינו שהמרצה שנזמין ינאם גם לפניהם.

"הרבי ענה לנו במברק ובו שתי מילים בלבד: 'רצוי פויזנר' - והכוונה הייתה לרב זלמן פויזנר ע"ה.

האצבעות והחיוך של הרבי

מספר הרב ווגל:

באחת ההתוועדויות קרא הרבי להרחיב את בתי חב"ד בתנופה אדירה. אני עמדי ליד הפרימדיה שמול הרבי ובקרבת מקום אליי עמד השליח הראשי לאנגליה הרב נחמן סודאק ע"ה. קריאת הרבי הלהיבה אותנו, ואחרי השיחה הזו הסתובבתי לעברו של הרב סודאק ודנו יחד איך ליישם את דבריו של הרבי. זה לא היה פשוט שכן הקמת בית חב"ד חדש, הבאת שליח וכל שאר הפרטים אינם דבר קל, ונדרש לשם כך גם מאמץ כלכלי שהיה למעלה מיכולותינו, אבל לאחר דבריו של הרבי דיברנו על כך בהתלהבות, סיכמנו באילו מקומות חדשים נקים בתי חב"ד, ואני מנתי אותם באצבעותיי.

בזמן שאנו משוחחים, ואצבעותיי מונות את בתי חב"ד שנקים, הבחנתי לפתע שהרבי מביט עליי, מתבונן בשיחה ובאצבעותיי המונפות ומחייך. זהו רגע שנצנר בזיכרון - החיזוק והתגובה של הרבי כשעוסקים במה שהוא באמת רצה.

הרב ווגל לוחץ את ידו של אלי ויזל, שהגיע כאורח הכבוד לאירוע של חב"ד באנגליה

באחד מביקוריו אצל הרבי, עצר הרבי לשוחח עם מר אהרן וינגרטן ליד פתח חדרו הק'. מישהו מבני משפחת וינגרטן החזיק מצלמה ותיעד זאת והרבי נתן לו מחווה מיוחדת כאשר נעמד והביט לעבר המצלמה לתמונה עם מר וינגרטן

"בעקבות כך, מספר חודשים לאחר מכן חזר מר וינגרטן אל הרבי כדי להודות לו, וכשהרבנית הצדקנית שמעה על כך שאנשים הגיעו במיוחד כדי להודות לרבי על ברכתו, היא העבירה להם את המסר שאם זמנם בידם היא תרצה לפגוש בהם. כך נוצר קשר ייחודי וקרוב מאוד בין משפחת וינגרטן לרבנית, שנמשך לאורך כל השנים.

"מר וינגרטן התקרב אלינו מאוד. בשלב מסוים הוא נענה לבקשתי להצטרף אליי לגיוס הכספים בבתיים. הגעתו איתי הייתה יעילה מאוד. כדי לתת תמונה שתמחיש זאת אספר על המקרה הבא: פעם עמדנו יחד ליד בית גדול ומפואר בפרבר המפסטד גארדן ובעלת הבית פתחה חרץ צר בדלת, כשמנועול שרשרת עורנו מחזיק את הדלת נעולה.

"דחפתי את מר וינגרטן שיעמוד לפניי, וכאשר היא ראתה אותו אמרה: 'אה, מר וינגרטן' ופתחה את הדלת. כשנכנסנו פנימה, בעלה עמד מול מסך טלוויזיה וצפה במשחק אגרוף. עמדנו מאחוריו, הוא הסתובב לעברנו לשנייה ושאל בקול רועם 'מה ברצונכם?'. מר וינגרטן אמר: 'טוב, אנחנו צריכים בית ספר'. האישה השיב, אינו מפנה את

ח"י אלול תשל"א. חגיגת נחנת אבן הפינה לבית הכנסת ב'נחלת הר חב"ד' בקרית מלאכי. מימין לשמאל: ר' זושא וילימובסקי, ר' אפרים וולף, ר' אברהם זלצמן, ר' פייביש ווגל, ר' משה יפה (היכל שלמה), הרב יהודה קולאשער, ר' בנימין שם-טוב, ר' בערל ריקמן

"הוא אכן הגיע והאירוע היה מוצלח מאוד. הצלחה כבירה במיוחד הייתה לאירוע שנערך לסטודנטים.

"אחד הסטודנטים שהשתתפו באותו אירוע היה צעיר ושמו יעקב צבי (יונתן) זקס - שנודע לימים כרבה הראשי של בריטניה ומהרבנים המפורסמים והמשפיעים ביותר בעולם כולו.

"הוא היה סטודנט באוניברסיטת קיימברידג'. באותן שנים החל עמיתי השליח הרב שמואל לו שי' לפעול באוניברסיטאות, שם פגש את הרב זקס והחל לפתח עימו קשר. בהזדמנות מסוימת נסעתי גם אני לשם ונוצר קשר גם ביני ובין הרב זקס. "האירוע בהשתתפות הרב זלמן פויזנר היה

מבטו מהמסך: 'דברו על כך עם בני'. "כך הסתיימה השיחה. הוא לרגע לא הסיט את מבטו מהמסך. אבל למחרת בבוקר טלפנתי לבנו, נוצר בינינו קשר קרוב והוא הפך לאחד מראשי התומכים והיה דומיננטי מאוד במפעל 'ידידי ליובאוויטש'.

"זו רק דוגמה, אבל הוא השפיע על אנשים רבים. "מר וינגרטן החזיק בעסק לייצור תכשיטים במקום מרכזי מאוד בעיר לונדון, בשותפות עם שני אחיו. בשלב מסוים הם החליטו למכור את העסק ובסופו של דבר מכרו אותו תמורת מיליון ליש"ט, שהתחלקו בין שלושתם. אמרתי לו שעליו להפריש 'מעשר' של שלושים ושלושה אלף ליש"ט - שהיה

הרב ווגל (מימין) עם חברו הרב משה פעלער שי, שליח הרבי במינסוטה, ב'מרכז שליחות'

פעמים, ובכל פעם הוא אוזל מהשוק במהירות. שמעתי שזהו הספר הנמכר ביותר מתוך ספרי קה"ת. למעשה, זהו אחד מהספרים התורניים הנמכרים בכלל בארה"ב.

"אגב, כשהספר נדפס שלחתי לו המחאה מבית ליובאוויטש על סך אלף ליש"ט כהוקרה על עבודתו. הוא שלח את המחאה בחזרה בנמקו שזו היא 'עבודת אהבה' - (Labour of Love))."

"בגלל הכיסא שעליו אני יושב"

כפי שסופר, הרב ווגל אחראי לקירובם של עשרות אנשים בעלי מעמד אל הרבי. הוא משתף אותנו באחד מהמקרים המעניינים שבהם היה שותף:

"בשלהי שנות ה'כ"ף הוזמנתי לאירוע בווסט-אנד - ממעוזי התיאטרון העולמיים - שבו השתתפו שישה או שבעה אנשי רוח ומחזאים ידועים מאוד, ובהם יהודי ושמו וולף מינקוביץ, מחזאי מפורסם. "זה היה ערב מעניין מאוד. הוא התקיים לאחר מלחמת ששת הימים ומינקוביץ תיאר בחושיו הספרותיים את החורבן הבטוח שהיה אמור למוט על ארץ הקודש ח"ו במלחמה זו ואת ההפלאה בכך שאירעו ניסים כבירים כל כך וישראל חוותה ניצחון מוחלט.

"לאחר מכן פרסם מינקוביץ מאמר בעיתון היהודי הגדול 'לואיש כרוניקל', ובו הסביר את ניצחונה של ישראל במונחים רוחניים. זה היה מיוחד כל כך שהמאמר הופץ על ידי הרבנות הראשית לבריטניה ב-10,000 עותקים, והעתק ממנו הונח על כל מושב בכל בית כנסת ברחבי אנגליה.

"בעקבות אותו ערב נוצרה בינינו היכרות, למדנו יחדיו, ואף ביקשתי ממנו לסייע לנו בהפקת סרט על חב"ד. הוא חיבר נרטיב יפה מאוד, שלמעשה חלק ממנו הופיע במבוא לספר 'אתגר' (Challenge).

העיקר חסר

מספר הרב ווגל:

פעם נכנסתי ל'יחידות' והגשתי לרבי פתק שבו ביקשתי על עניינים שונים. הרבי קרא את הפתק ואמר לי: "אבער פעלט דא דער עיקר: נחת פון קינדער" [אבל העיקר חסר פה: נחת מהילדים].

"הרבי מזג ואז פנה לעברי. הרבי החזיק בידו הק' האחת את הגביע ובידו השנייה החווה בתנועת תמיהה ואמר בקול רם מאוד: 'וואו ביסטו געווען? איך האָב דיר געזוכט!'"

משמאל לימין: הרב ווגל, הרב יונתן זקס, ד"ר סם פֿלץ

"ההוצאה הראשונה הודפסה על ידי 'בית ליובאוויטש', 'בעטיפה' לא הכי מוצלחת, ומאוחר יותר הוציאה הוצאת קה"ת את הספר ברמה ובאיכות גבוהות.

"כשהספר יצא לאור, כתב הרב זקס לרבי את המכתב הבא (בתרגום מאנגלית): 'יד אלול תשמ"ו.

'הנני מבקש את ברכת הרבי שליט"א לכתובה וחתימה טובה למשפחתי ולי.

'מצו"ב עותק ה-Torah Studies שזה עתה יצא לאור - שיחותיו של הרבי שליט"א מעובדות לשפה האנגלית. אני מקווה שזה ימצא חן בעיני הרבי שליט"א.

'מעודדים אותי לעשות עבודה דומה בעתיד בשביל ליובאוויטש והייתי מתחזק מאוד אם הרבי שליט"א היה מעניק לי ברכתו על זה.

"את המכתב חתם בשמו ובשם אימו.

"על הקטע הנוגע לספר שיצא לאור ענה הרבי: 'נת' ות"ח ת"ח', ועל העבודה העתידית ענה: 'אזכיר עה"צ להצלחה רבה וכו'.

"מאז יצא הספר לאור על ידי קה"ת מספר

האירוע הראשון של חב"ד שבו הרב זקס השתתף. הוא נכנס עם הרב פיוזנר לדיון לוהט, נקשר אליו מאוד, הם שוחחו ממושכות ופירות אותו ערב נמשכו לאורך שנים.

"הקשר של הרב זקס לליובאוויטש הלך והתהדק. הוא נסע אל הרבי, אף למד בשיבת 'אור תמימים' של הרב גפני בכפר חב"ד וצמח לרב זקס המוכר היום בעולם כולו, כשהרבי מנחה ומלווה אותו בכל תחנות חייו".

'עבודת אהבה'

"בתקופה מסוימת", ממשיך הרב ווגל לספר, "עמל הרב זקס על דוקטורט בפילוסופיה. כאשר אמר לי שהוא כותב את הדוקטורט הזה מיד שאלתי: 'מדוע אתה לא שולח את זה לרבי? הוא הגיב: 'לרבי אין זמן, הרבי בוודאי לא יקרא את זה.' "אמרתי לו שלעולם לא יוכל לדעת ושכדאי שישלח לרבי את התזה שכתב, והוא נענה להצעתי. מספר חודשים עברו והוא לא קיבל תגובה ואולם כעבור זמן הגיע מכתב מהרבי. הרבי הודה לו על הדוקטורט, והנקודה היחידה שעליה העיר הייתה שכאשר הרב זקס תרגם את הפסוק 'הוכח תוכיח את עמיתך' הוא השתמש במילה Rebuke - 'נזיפה', שמקורה בשפה הצרפתית ומשמעותה היא 'לשבור'.

"הרב זקס התפעל מאוד והדגיש בעבודתו יסוד זה, שגם בקשר של הוכחת יהודי אחר, הכוונה בשום אופן איננה לשבור אותו. מובן שתובנה זו הפכה למוטו שליווה אותו במשך כל חייו".

בחדש אייר תשמ"א קיימה חב"ד בלונדון כנס בין-לאומי על חסידות, ובו השתתף הרב יונתן זקס לצד הרב עדין אבן-ישראל, הרב עמנואל שוחט, הרב זלמן פיוזנר ופרופסור בלוך. "גם פרופסור אלי ויזל היה אמור להשתתף בסימפוזיון, אך לבסוף נבצר ממנו להגיע", מספר הרב ווגל. "כשהגשתי את הרעיון לרב חזקוני, אמר לי שלא ייתכן לקיים כנס בין-לאומי על חסידות שחלק מהדוברים בו אינם מכירים היטב את יסודות החסידות. המסקנה שאליה הובילו אותי דבריו הייתה שיש לבטל את הכנס.

"הצטערתי על כך. כתבתי לרבי, והרבי ענה שמוכן שיש לקיים את הכנס, ויש רק לשנות את שמו מ'חסידות' ל'מיסטיקה'.

"כך עשינו, הכנס נקרא 'מיסטיקה יהודית', הוא היה מרגש מאוד והנאומים שנאמרו בו היו חשובים ומרגשים מאוד. הנאומים הודפסו לאחר מכן בספר Torah Studies (לימודי תורה).

"בעקבות כך, רציתי שהרב זקס יתרגם שיחות של הרבי מ'לקוטי שיחות' לאנגלית, לאחר שהן כמעט לא היו זמינות לציבור דובר האנגלית.

"מכיוון שהוא לא שלט בשפת האדיש, קבענו חברותא שבויעה, ובמשך כשנתיים הוא היה נוסע מביתו שבפרבר המפסטד גארדן לביתי שבסטמפורד היל. היינו לומדים יחד את השיחות ודנים ומסקימים על משמעותן. שנינו למדנו הרבה מהמפגשים השבועיים הללו. הרב זקס היה מדייק אותי לעיתים בנוגע לשימוש במילה או ביטוי מסוימים ומצביע על קונוטציות שגויות.

"בשבוע הבא הוא היה חוזר עם השיעור כתוב על ידו באנגלית והיינו מפיצים אותו ליידידי ותומכי ליובאוויטש.

ב"ק אבאוי 1967

Handwritten notes in Hebrew, including a signature and a date: "ב"ק אבאוי 1967".

הסימה שכתב הרב ווגל ובה דברים ששמע מהרבי ב'יחידות' וזכה שהרבי יצאה. אחת ההוראות שקיבל ביחידות הייתה לבר מר וולף מינקוביץ. הרב ווגל כתב: 'להמשיך אותו - כיון שהתחיל, והרבי סינה ל'זבפרט' שהתחיל'

"זה לא יכול היה להימשך כך. הרבי עצמו הזיז אותי מקו החזית ודחק בי לגרום לאנשים אחרים, שאינם מייצגים רשמית את חב"ד, שיצטרפו לדיון על כך. כמדומני שהרבי נקב במפורש בשמו של מר פיטר קלמס (שעליו סופר בפרק הקודם). ואכן, קלמס החל להתכתב עם הרב הראשי יעקובוביץ ובעקבות כך כתב הרבי בעצמו לרב יעקובוביץ, וזה נמשך לכדי התכתבות שהתקיימה בשנים תש"מ-תשמ"ב וכללה כמה וכמה מכתבים ארוכים מהרבי שהסבירו את דעתו הק' בעניין השטחים (ואשר נדפסו בשבועון 'כפר חב"ד' גיליון 1000). אבל באחד השלבים, כנראה עוד בשלב שאני התכתבתי בעצמי עם הרב יעקובוביץ, נכנסתי פעם

JEM | 36959

הרב ווגל עובר במעמד חלוקת דולרים

שעליו סופר בכתבה הקודמת, שהיה הספר הראשון על ליובאוויטש שיצא לאור בשפה האנגלית. "בשלב מסוים, כשהיחסים בינינו התהדקו, יעצתי לו להגיע לבקר את הרבי. הוא אהב את הרעיון ואכן נסעתי עימו לארה"ב כדי שיפגוש את הרבי.

"באותה תקופה כתב מינקוביץ מחזה על שמשון ודלילה. כששמעתי על כך - נדהמתי. מה יכול סופר שאינו שומר תורה ומצוות לכתוב על שמשון ודלילה? סברתי שלבטח זה ייכתב בצורה בעייתית. "הוא נכנס ל'יחידות' שהתקיימה בשעות הבוקר המוקדמות ונמשכה כשעה, ובה הרבי דיבר איתו גם על שמשון ודלילה ואמר לו אילו מסרים רצוי להכניס. הוא היה מרוצה מאוד והמשיך בכתבת המחזה. הוא כתב למחזה הקדמה בת שבעה עמודים, עמוד שלם מתוכם הוקדש לפגישתו עם הרבי.

"בתוך המחזה, כפי שצפיתי, הוא דיבר במונחים של הצלחותיו של שמשון לעומת כישלונותיו. הוא שלח אליי את המחזה, ואני שלחתי אותו לרבי. והרבי קרא - קרא את מחזה שמשון ודלילה מאת וולף מינקוביץ...

"הרבי שלח לו מכתב בן שני עמודים, ובו כתב לו: 'נכשלת'. הרבי לא הלין על מה שמינקוביץ כן כתב אך התייחס לכך שמינקוביץ לא כלל במחזה את הנקודות שהזכיר לפניו הרבי. הרבי המשיך והסביר שהפעולה של אדם בעולם היא הדבר החשוב ביותר בחייו, והשפעת שמשון על פלשתים - משך הזמן שבו יראו ממנו - נמשכה עשרים או ארבעים שנה לאחר הסתלקותו (תלוי אם לגרסת הבבלי או הירושלמי) בשל מעשי הגבורה הגדולים שלו. הרבי ביקש ממנו שיכניס את הנושא הזה למחזה.

"חשתי שהרבי היה 'רעב' למפגש עם כל יהודי, וככל שהיהודים הללו היו מנוכרים יותר הרבי מצא איתם מנה משותף ורומם אותם.

"אני נזכר שבהזדמנות אחרת הבאתי את אחד מתומכי ליובאוויטש הגדולים אל הרבי, וכאשר הוא נכנס ל'יחידות' הוא העז לשאול את הרבי מה פשר הדבר שכאשר מקריאים מכתב מהרבי באירועים חב"דיים הקהל נעמד על רגליו. הרבי דפק בשתי ידיו על ידיות כיסאו הק', כאומר: זה לא בגללי, אלא בגלל הכיסא שעליו אני יושב.

"לאחר מכן סיפר לי זאת אותו תומך ונחרדתי. כאשר נכנסתי ל'יחידות' התנצלתי על כך שהבאתי אותו וגרמתי עוגמת נפש כזו. הרבי אמר לי: 'דו קענסט נישט פארטרעגן זיין גראַבקיטט?' [אינך יכול לסבול את הגסות של הנפש הבהמית שלו?]

הוויכוח עם הרב יעקובוביץ

כאמור בפרק הקודם, הרב ווגל טיפח מערכת יחסים קרובה עם רבה הראשי של בריטניה דאז, הרב עמנואל יעקובוביץ. הרב ווגל נהג לבקר לעיתים קרובות בביתו ושמר על ידידות קרובה עימו.

אלא שהיה שלב שבו היחסים החלו להתערער. "הרב יעקובוביץ היה להוט לדחוף את החינוך היהודי קדימה. הוא ראה מה ליובאוויטש עשתה, וביקש ממני להצטרף עם התומכים שטיפח לקבינט החינוך שלו.

"כמובן כתבתי על כך לרבי, אך לא קיבלתי תשובה ופעלתי בהתאם. בעקבות כך יחסינו התקררו במקצת.

"מאוחר יותר התערערו היחסים גם בחזית 'מיהו יהודי' ולשיא הגיע הדבר בשנת תש"מ, לאחר הסכמי קמפ דייוויד. הרב יעקובוביץ כתב מאמר ובו התבטא שה'הקיצוניות של מאיר כהנא וליובאוויטש היא משהו שאנחנו לא אוהבים'. הייתי באותם ימים צעיר וחסר סבלנות ולכן שלחתי לו מכתב בן שני עמודים ובו מחיתי על כך שהוא משווה בין דעתו של הרבי על השטחים לבין פעילותו של מאיר כהנא. "למחרת הוא הגיב במכתב חד בן שני עמודים ובו ניסה לסתור את דבריי אך לא התביישתי וכתבתי לו מכתב נוסף המסביר עוד יותר את עמדתי. זה לא הספיק, והוא השיב לי במכתב נוסף.

ל'יחידות'. פעמים רבות, בעת 'יחידות' הייתי מגיש לרבי את הפתק שכתבתי, הרבי היה קורא אותו ואז מתחיל לדבר איתי על נקודות מהכתוב בו; אבל אירע לעיתים קרובות שכאשר נכנסתי עם הפתק שלי הרבי הרים את מבטו ודיבר עימי על נושא אחר.

"גם הפעם, כאשר הייתי בעיצומו של הפולמוס עם הרב הראשי, אמר הרבי בפתע: 'אני מתפלא שאינך יכול לשכנע אותו בכך'. הרבי הוסיף: 'הכל (כל שיחותי ושיטתו של הרבי בנושא) מתועד בספר 'דעת תורה' של הרב וולפא'."

הזמנת הדוכס מאדינבורו

כשהרב ווגל מדבר על כך שהרבי לא רצה שהשלוחים יעמדו בקו החזית של מאבקים שנויים במחלוקת, הוא מרחיב: "הרבי ראה בכל יהודי שליח, ובכל קהילה יהודית - סמכות. הרבי, חס ושלום, לא רוצה לערער את קיומה של שום קהילה יהודית ואף לא לחתור תחת כל רב אורתודוקסי. "זהו קו כללי של הרבי - לשליח יש תפקיד, להפיץ יהדות; הוא לא צריך לקבל עליו סמכויות ותפקידים שלא נוגעים במישרין לתפקידו זה, ובוודאי לא להיכנס לעימות עם רב ראשי. "במקרים מסוימים, באזורים שהתעוררו בעיות, רצה הרבי שנפנה לרבנים המקומיים כדי לפתור את

סיפורה של התמונה

ד"ר מאיר פרסוף היה אחד מחשובי הכותבים בעיתון ה'ג'ואיש כרוניקל' האנגלי. עורך העיתון ביקש ממנו לכתוב כתבה על הרבי ולשם כך שלח אותו לניו יורק, לפגוש את הרבי ולשאלו אותו שאלות. בראש חודש כסלו תנש"א הגיע פרסוף למעמד חלוקת הדולרים מידו של הרבי. ב-770 היה באותו זמן לרגל כינוס השלוחים העולמי, הרב פייביש ווגל שהמתין בתור. לפתע מגיע מישהו לרב ווגל ואומר לו כי הרבי מחפש אותו. התברר שבשעה שמאיר פרסוף התייצב מול הרבי, ביקש הרבי כי יקראו לרב ווגל ווגל שיהיה נוכח גם הוא בשיחה. התוצאה התבטאה בכתבת שער יפהפיה ה'ג'ואיש כרוניקל'.

JEM | 59486

ובעלי האינטרס 'מכרו' להם הסברים בלתי נכונים והרבי עמד בשער להתריע על הסכנה שבדבר. "אני זוכר שלאחר אחת ההזדמנויות שבהן הלכתי לשמוע שידור מהתוועדות הרבי בבית ליובאוויטש' בלונדון - זו הייתה חוויה, להעיר את הילדים באמצע הלילה, וללכת בחורף המושלג לשמוע התוועדות של הרבי עד הבוקר - הרבי דיבר בחריפות רבה על 'מיהו יהודי'.

"הדברים היו כה עזים וכואבים, שהלכתי להיפגש עם הדיין הרב גרינפלד - רב, גרמני במקורו, תלמידו של הרש"ר הירש, שהיה חבר בבית הדין בלונדון באותה עת; הבאתי עימי רשמקול גדול וביקשתי ממנו להקשיב לדברי הרבי על 'מיהו יהודי' ולתשווקה והכאב שבהם הרבי דיבר על כך. הרב גרינפלד כתב בעבר קונטרס על חומרת פרצת חוק 'מיהו יהודי' ואמרתי לו שאנחנו חייבים לצאת יחד למאבק בנושא הזה.

"הוא אמר לי מילים שזיקקתי לתודעה שלי ופיכחו אותי מאוד: 'לא צריך להקריב את ליובאוויטש על המזבח של מיהו יהודי'. ארכו שבועות וחודשים עד שהפנמתי את זה. אבל לאט לאט הבנתי שלליובאוויטש יש תפקיד להוביל את העם היהודי לחיי תורה ומצוות, לגלות את 'עצם הנשמה' שבכל יהודי ויהודי וכך לחבר אותם לקב"ה; אבל התפקיד לגודר פרצות שייך לרבנים. "ואכן, בשיחת כ"ד טבת תשמ"ט הבהיר הרבי שאין תפקידם של השלוחים לעסוק בנושא הזה. זה לא צריך להיות נושא שהמאבק בו מזוהה עם חב"ד. תפקידם של השלוחים הוא להגיע לכל יהודי ויהודי ולחבר אותו לקב"ה.

הרב ווגל נואם באחד מאירועי חב"ד באנגליה

"במקרים שהרבנות לא ביצעה את תפקידה, הרבי נאלץ לעסוק בכך בגלוי בעצמו. בנושא נסיעת ספינות ישראליות בשבת, לדוגמה, הרבי ניהל מאבק עז בשנות ה'90, שמרכזו היה בהסברה לרבנים הנוגעים בדבר על חומרת האיסור, על הדרך שבה האוניות פועלות, ועל חילול השבת החד-משמעית שיש בהיקפים אדירים בנסיעת אוניות כאלה. הרבנים לא ידעו כיצד אוניות מתפקדות

זה, מה שיציב את השליח מחוץ לתחום המלוכה' - 'מאן מלכי רבנן', וישמור על תפקידו המיוחד לעורר את עם ישראל וליצור תנועה של חיבור לקב"ה וקיום תורה ומצוות. הרבי מניע את עם ישראל קדימה ומביא לכך שכל יהודי יהיה מודע ליהדותו, ונד בבד פועל שהרבנים הרשמיים הם שיעמדו על המשמר ויילחמו בפרצות ההלכתיות. "זה היה שיעור גדול שלמדתי בעבודה - אומנם עשיתי טעויות פה ושם - אבל למדתי מכך שהרבי מחזק את הסמכויות הרבניות בכל מקום ומקום, ונד בבד משפיע מבפנים על יהודים לחיבור מהותי לאלקות.

"ביטוי מעניין לכך היה כאשר רצינו להזמין כאורח הכבוד לאחד מהדיירים הראשונים שערכנו את הדוכס מאדינבורו - תואר אצולה בריטי הניתן לעומד בראש דוכסות אדינבורו שבסקוטלנד. נכנסתי ל'יחידות' ושאלתי את הרבי על כך, הרבי הסתייג מעט, כמדומני שהרבי אמר שזה יכול להיות ראוותני מעט, ואז הרבי שאל: מי עוד יעשה דבר כזה? האם הרב ד"ר שלמה (סלומון) שונפלד היה מזמין את הדוכס מאדינבורו? - הרב שונפלד היה רב אורתודוקסי בולט בבריטניה, שנודע במיוחד בהצלת מאות ילדים יהודים ממזרח אירופה בשנות השואה.

"אמרתי שהרב שונפלד היה מזמין אותו, והרבי אמר שאם כן - יש להזמין.

"זה שוב לימד אותי שיעור חשוב - הרבי הניע תנועת 'פרצת' אדירה - הרבי היה להוט לשבור מחסומים ולהשתמש בכל אמצעי ובמיטב החדשנות כדי להחדיר אלקות לעולם. באותה מידה, הרבי היה זהיר מלהיות חדשני במידה שתגרום רגיעה לעולם האורתודוקסי. בהזמנת הדוכס מאדינבורו אין כל גגם הלכתי, והיא יכולה למשוך יהודים ולרתום אותם לגילוי רצון ה' בעולם, אבל מצד שני - בלי קשר להלכה, עלולים זרמים אורתודוקסיים להירתע מכך והרבי רוצה שה'פרצת' יחדור גם בגדריהם, שגם הם יהיו שותפים במהפכת ה'פרצת' של ניצול כל אפשרות להרבות קדושה בעולם. "כך שבאותה מידה שלליובאוויטש מהווה כוח עצמאי, הרבי שמר על הסמכות הרבנית הכללית, ובכל מקום הורה לשתף פעולה עם הרבנים והדיינים, ובמקום שאין רבני אנ"ש - לקבל את סמכות הרבנים המקומיים, ובמקרה של אנגליה - סמכות בתי הדין.

"אירע פעם שאחד מבתי חב"ד באנגליה ערך פעילות והחל אף למכור ספרים. במקום היה בעל חנות ספרים שחש שמכירת הספרים של השליח תפגע בפרנסתו, הוא כתב אל הרבי, וקיבלתי מכתב חזק מאוד מהרב חדקוב על כך שיש להיזהר מ'השגת גבול', ואל מי הפנה אותנו הרב חדקוב? אל בית הדין במקום - שיכריע אם יש במכירת הספרים על ידי השליח 'השגת גבול', ואם יש תנאים שבהם הוא יכול להמשיך למכור ספרים."

לא צריך להקריב את ליובאוויטש

■ אבל ראינו במקרים רבים, שהבולט שבהם הוא תיקון חוק 'מיהו יהודי', שהרבי דווקא ניהל מאבקים עזים לתיקון פרצות הלכתיות ולא השאיר את זה לרבנות.

RABBI DR. JONATHAN SACKS M.A. (Oxon), Ph.D.

31 Donnan Road
London NW11 6AG

Dear Rabbi...

It was a pleasure to hear of you and the steps...
The first step was to get you home, a letter of love. And I will
do more, etc. when I have the time.

Yours again for the message:
אני מודה לך על המכתב

You are best wishes
Jonathan

BARCLAYS
MINORIES BRANCH,
1 MINORIES, LONDON, EC3N 1BB
20-57-64
Pay Rabbi Jonathan Sacks
One thousand pounds £1,000.00
TRUSTEES OF
THE LUBAVITZ FOUNDATION
16-6 1957

'עבודת אהבה'
מכתבו של הרב
יונתן זקס לרב
ווגל בתגובה
לכך ששלח
תשלום על
העבודה על
ספר שיחותיו
של הרבי

ההמחאה ששלח הרב ווגל לרב יונתן זקס כהוקרה סמלית על
עבודתו בכתיבת שיחותיו של הרבי באנגלית, והרב זקס החזיר

JEW'S COLLEGE, LONDON

FOUNDED 1854-1855

ALBERT ROAD, HENRIETTA, LONDON W1A 1AA

TELEPHONE 91 582410

14 Elul 5746

I should like to ask the Rebbe for a Berakha for my family and myself.

Accompanying this letter is a copy of the just-published Torah Studies, adaptations into English of the Rebbe's (I'm Sitchos). I hope it will find favour in the Rebbe's eyes.

I have been urged to do similar work for Lubavitch in future, and would be much strengthened if the Rebbe (I'm Sitchos) could give a Berakha for this.

My work as Principal of Jews' College, London is going well. We are training rabbis and teachers for the Anglo-Jewish community, as the Rebbe (I'm Sitchos) encouraged me to do in Yechidut some years ago.

In my other role as Rabbi of the Marble Arch community, we are greatly encouraged by the growth in activity and positive Ru'ach.

Jonathan Sacks

המכתב שכתב הרב יונתן זקס לרבי לאחר צאת
ספרו - שיחות הרבי באנגלית

לאחר מכן הודיע היהודי לבחור כי ויתר על הגוייה
והחל להכיר אישה יהודייה. זהו אחד ממיליוני
מפגשים שאירעו בין בחורי ליובאוויטש ליהודים
שאינם שומרי מצוות מאז תשכ"ז, וזהו מוקד יחיד
שבו נער רגיל, טהור, בן חמש-עשרה, יכול להשפיע
כל כך על יהודים אחרים.

הרב ווגל חוזר לגישת הרבי שאל להם לשלוחים
להתערב במאבקים השמורים לרבנות וחותרם את
הדברים כך: "היינו צעירים, ולפעמים חשבנו לשים
פס' על העולם. בכל פעם הרבי העמיד אותנו על
הדרך הנכונה שבה יש לפעול ונתן את נקודת המבט
הנכונה שתתאים גם מצד גדרי העולם.

"הנה דוגמה פשוטה לפרט קטן, אך שלמדתי
ממנו רבות: גביר גדול מאוד הגיע להשתתף
בהתוועדות של הרבי וחש שלא התקבל כראוי.
כשהייתי ב'יחידות' הרבי דיבר איתי על כך ואמר
שהוא אינו יודע מדוע חש כך אותו גביר, ואולי אני
אוכל לגלות. בעקבות כך חשבתי ללכת בלוויית
המזכיר הרב קרינסקי אל אותו גביר. שאלתי על
כך את הרב, והרבי אמר: 'אתם שני צעירים. הוא
רגיל לקבל משלחות רבנים בעלי זקן לבן ארוך'.
הרבי אמר שאולי הרב שלמה אהרן קזרנובסקי
צריך להגיע אליו.

"זה היה בשנות הכ"ה. היינו בשנות העשרים
לחינוך צעירים רואים את העולם מנקודת מבטם
הצרה, הם מתלהבים ממה שהו ומאמינים שהם
יכולים להעביר את ההתלהבות הזו למישהו אחר.
זה ליווה אותי כל חיי, הרבי לימד אותנו להביט
מנקודת מבט שונה - של האדם שעיימו אנו
פועלים".

התודה נתנה לחתנו של הרב ווגל, הרב יונה פרוש ש"י, על סיניו
הרב בקיום הריאיון, ולמיוזם 'המפגש שלי עם הרבי' של חברת
JEM על העזר שהיה לנו בעיון בריאיון שנערך במסגרתו עם
הרב ווגל

"הרבי אומר לי - ולכל השלוחים - 'ההצלחה העיקרית היא לא להיות נחבא אל הכלים'. ואכן, רגעי ההצלחה הגדולים ביותר שחוויתי בכל שנות שליחותי היו רק כאשר הייתי נועז"

בשנות בחרותי ב-770, היה מאמר הגמרא 'רב
בקעה מצא וגדר בה גדר' - אם ראה עניין פרוץ
שאינו אינו דואג לו, הוא גדר גדר כדי שלא ייכשלו
בו. זה מאפיין את גישתו של הרבי, ולכן כשלא
הייתה ברירה עורר הרבי בפומבי והקריב לשם כך,
כדי שהעניין ייפגע, אבל עם זאת תפקידם של
השלוחים הוא להוסיף באור וקדושה ולא לעסוק
בתחומים המסורים לרבנות (אלא כאשר השליח
הינו רב).

"במאמר המוסגר: לפני מספר שנים אחד
מהבחורים בישיבה הקטנה בלונדון, בחור בן חמש-
עשרה, הלך למבצע תפילין ביום שישי ואחד
היהודים שפגש סיפר לו כי הוא מתכוון להתחתן
עם לא-יהודייה.

"הנער הביט עליו ואמר: 'זה לא בסדר'. מובן
שאילו שליח ותיק ומנוסה היה שומע דבר כזה
הוא היה מתוחכם בהרבה בתגובה, אבל למעשה
התוצאה של אותה אמירה הייתה שמספר שבועות

"פעם הגיע הרב יעקב יהודה הכט ע"ה ללונדון,
ובאופן טבעי התכוון לבקר את הרב הראשי
יעקובוביץ. לפני נסיעתו נכנס ל'יחידות' ושאל את
הרבי אם לדבר עם הרב יעקובוביץ על 'מיהו יהודי'
ולחבר אותו למאבק זה. הרבי אמר לו: 'לא, אינך
צריך לדבר איתו על מיהו יהודי'. הרבי אמר לו
לדבר על יצירת תנופה של אידישקייט ועל קידום
החינוך היהודי.

"הרב הכט היה מופתע ואף נסער מכך. כשהגיע
ללונדון פגש את הרב הראשי וכעבור זמן מה אמר
הרב יעקובוביץ: 'ובכן, מה עמדתו של הרבי על
מיהו יהודי?'. הרב הכט, בדרכו האופיינית, אמר
'אין לי זמן לזה' ופשוט לא דיבר על כך.

"זו אינדיקציה נוספת לכך שהרבי הרחיק את
החסידים שלו מעיסוק פומבי ורשמי בנושא הזה.
כאשר הרבי הקים את ה'ועד למען שלמות העם'
הוא הציג בראשו בראשית הדרך שלושה חברים
- ה'יר' הרב חיים יהודה פלדי ע"ה, שלא נחשב
לחסיד חב"ד, מר צבי נדיבי ע"ה, שגם הוא לא
נחשב לחסיד חב"ד באופן רשמי, ורק חבר אחד -
הרב שמואל חפר ע"ה - היה חסיד.

"הרבי עמד מאחורי הארגון הזה, אבל לא רצה
שזה יוצג כך. הרבי רצה שהעולם החרדי והדתי כולו
הוא שיתעסק בכך. שהרבנים מכלל החוגים יאבקו
למען תיקון החוק.

"ומאידך גיסא - כשהעולם היהודי החרדי
והרבנים לא עסקו בכך, הרבי נאלץ לדבר על כך
בפומבי. בפעם הראשונה שדיבר על כך, בפורים
תש"ל, הדגיש הרבי כי ניסה לפעול למען הדבר
בשאי אבד מכיוון שאין ברירה הוא מדבר על
כך בפומבי. תמיד, רק כאשר מיצה את ההשפעה
הפרטית, חש הרבי שחובתו למחות בפומבי ולמקד
את הדברים בעניין הדורש תיקון.
"אחד ממאמרי חז"ל שהרבי נהג לצטט תכופות